

Adaptiv älgförvaltning – en introduktion

Sveriges lantbruksuniversitets utbildningsmaterial för en adaptiv älgförvaltning

Begrepp och definitioner

Älgförvaltningsområde (ÄFO) och älgförvaltningsgrupp (ÄFG). Alla län är indelade i älgförvaltningsområden (ÄFO) för att älgjakten ska kunna samordnas. Ett älgförvaltningsområde ska i huvudsak omfatta en avgränsad älgstam och ska så långt det är möjligt vara sammanhängande. Med utgångspunkt i älgens rörelsemönster i landskapet ska älgförvaltningsområden, där så är möjligt, indelas efter naturliga eller skapade barriärer, såsom viltstängsel, större vägar och järnvägar, samhällen samt större sjöar och vattendrag.

I varje område finns en älgförvaltningsgrupp (ÄFG). Älgförvaltningsgrupperna ska samråda med andra älgförvaltningsgrupper inom älgskötselområdet och följa upp arbetet inom området. I en älgförvaltningsgrupp ingår tre markägare och tre jägare (NFS 2011:7). Älgförvaltningsgruppen ska för ett älgförvaltningsområde upprätta en plan för en ekosystembaserad förvaltning av älgstammen (älgförvaltningsplan). Älgförvaltningsgruppen ska följa upp förvaltningen och ställda mål, såväl under jaktsäsongen som mellan jaktsäsonger, och så långt möjligt samordna älgförvaltningen inom området genom årliga samråd.

Viltförvaltningsdelegation (VFD). På länsstyrelsen finns en viltförvaltningsdelegation som beslutar om övergripande riktlinjer för älgförvaltningen i länet. Länsstyrelserna har det regionala ansvaret inom viltförvaltningen. Läns-

styrelserna ansvarar för inventering, som ofta genomförs i samarbete med jägare och andra naturintresserade. Det finns en viltförvaltningsdelegation i varje län som fattar övergripande beslut om viltförvaltningen i länet. Viltförvaltningsdelegationen fattar beslut om övergripande riktlinjer för

- 1) viltförvaltning i länet
- 2) skötsel av älgstammen samt hjort och vildsvin (om dessa finns)
- 3) licensjakt och skyddsjakt inom länet
- 4) bidrag och ersättning för viltskador
- 5) beslutar om förslag till länets miniminivåer för stora rovdjur.

Läs mer på Naturvardsverket.se och i NFS 2011:7 –Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt efter älg och kronhjort.

Älgpopulation är en grupp älgar inom ett visst område vid en viss tid. I manualerna är en älgpopulation de älgar som är inom ett älgförvaltningsområde under ett eller flera år.

Nationella skogsprogrammet. Regeringen inrättade i maj 2018 ett nationellt skogsprogram för Sverige. I skogsprogrammet finns mål för fem fokusområden som ska bidra till att uppnå programmet vision, arbete och organisation. Visionen för skogsprogrammet är att "Skogen, det gröna guldet, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi".

Förord

Den 1 december 2010 beslutade riksdagen om en älgförvaltning som möjliggör jakt inom större älgförvaltningsområden som omfattar egna älgpopulationer. De nya bestämmelserna började gälla från den 1 januari 2012. I samband med införandet av de nya bestämmelserna kvalitetssäkrade SLU inventeringsmanualer för älg och tog fram ett utbildningspaket inom ramen för två Regeringsuppdrag (L2011/193+L2011/1558).

Som en del av det Nationella Skogsprogrammet fick SLU i uppdrag att under 2018/2019 revidera, uppdatera och förenkla befintliga faktablad och manualer (N2018/04160/FJR).

Materialet har språkligt reviderats och förenklats. Där det funnits behov har faktablad, efter dialog med en referensgrupp från användarsidan, även uppdaterats i samarbete med författarna. Nytt material har också tagits fram av forskare vid SLU. Allt material finns öppet

att tillgå på SLUs hemsida om Adaptiv älgförvaltning <https://www.slu.se/algforvaltning>

Inventeringsmetoderna är utvecklade så att de kan användas rutinmässigt. Manualerna är fortsatt uppdelade för basrespektive utökade inventeringar och till samtliga manualer finns kortfattade faktablad.

- Basinventeringar som är genomförbara rutinmässigt och kostnadseffektivt i samtliga län, på nivån älgförvaltningsområden (ÄFO) och för viltförvaltningsdelegationer (VFD).

- Utökade inventeringar som kan användas om behov på ÄFO- och VFD-nivå finns.

Basmetoder respektive utökade metoder bedöms vara tillräckligt utvärderade vetenskapligt och praktiskt användbara för nivån ÄFO.

Umeå juni 2019

Göran Ericsson

Professor i viltekologi, SLU

Camilla Sandström

Professor i statskunskap Umeå Universitet
och biträdande programchef Future Forest

Allt material finns på SLU:s hemsida om Adaptiv älgförvaltning
[slu.se/algforvaltning](https://www.slu.se/algforvaltning)

FOTO DANIEL PAPIĆ

Basinventeringsmetoder

Dessa metoder är redan kvalitetssäkrade och så kostnadseffektiva att SLU rekommenderade att de rutinmässigt kan användas av ÄFO/VFD från 50 000 hektar och uppåt.

1. Avskjutningsstatistik för älg
2. Älgobservationer (Älgobs)
3. Spillningsinventering av älg
4. Älgkalvikter

Utökade inventeringsmetoder

Dessa metoder är nationellt och internationellt utvecklade och testade, men är mindre kostnadseffektiva och behöver inte användas årligen om inte särskilda behov föreligger.

5. Flyginventering av älg
6. Åldersstruktur och reproduktion för älg utifrån skjutet material
7. Hälsostatus för älg
8. Genetisk övervakning av älg
9. Nationella referensområden för älg